

- پارچه بافی در عیلام و ماد

از این دوران پارچه های الف- پشمی ب- قلابدوزی ج- پوستی د-کتان بدست آمده است.

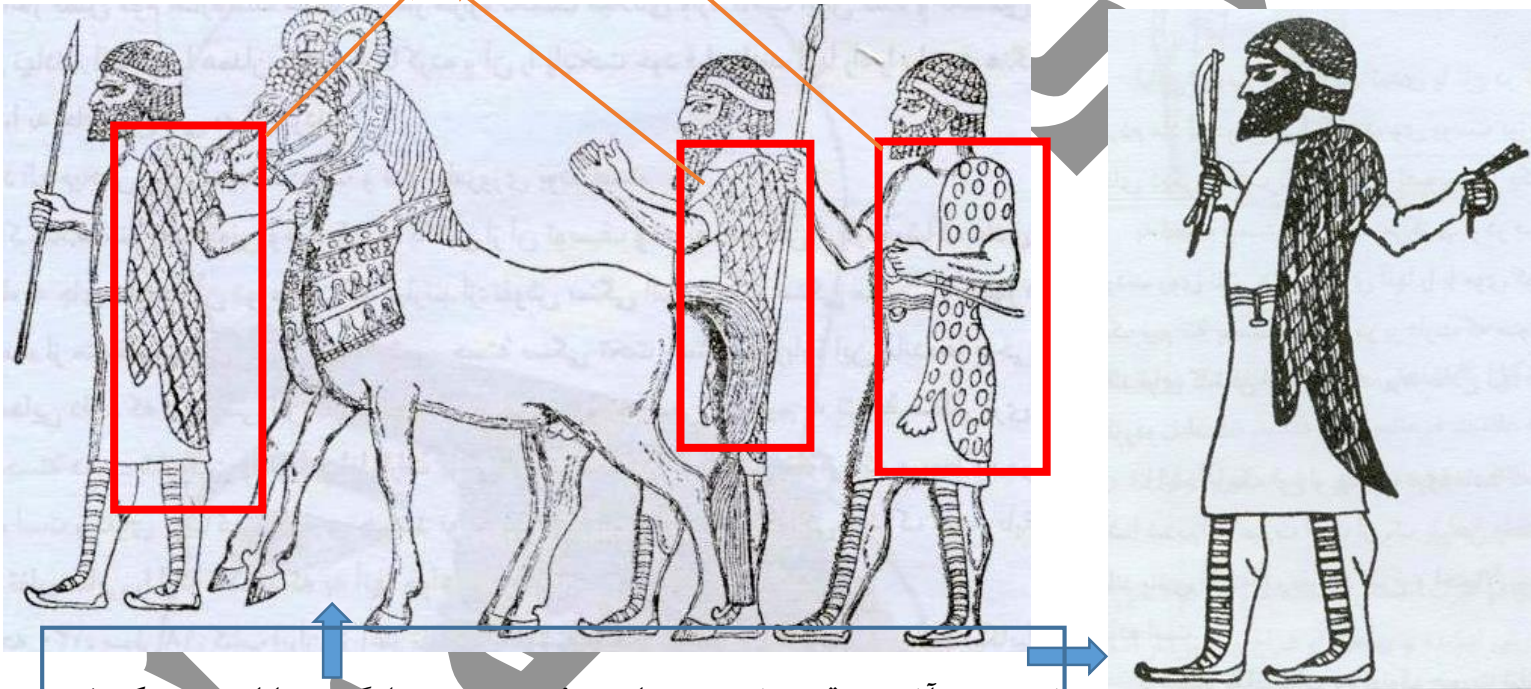
از دوره عیلام نخ های ظریف پشمی که کار ریسندگی با چرخ نخ ریزی بوده است به دست آمده است.

الف- پوست

پوست یوزپلنگ (حیوانات وحشی) ← ثروتمندان

از پوست به صورت شل و پوشش روی برای ایجاد گرما استفاده می شده است.

پوست گوسفند ← مردم عادی

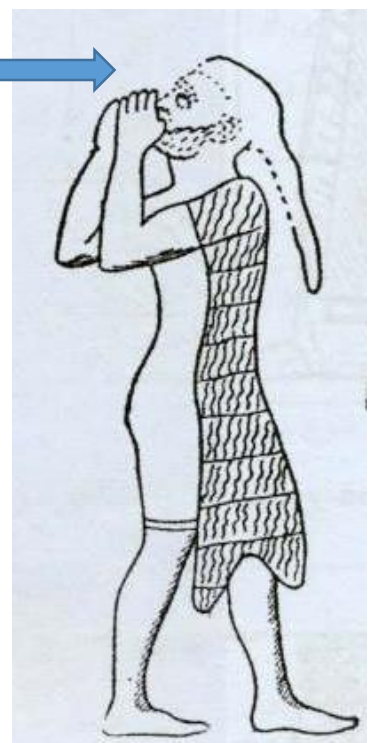
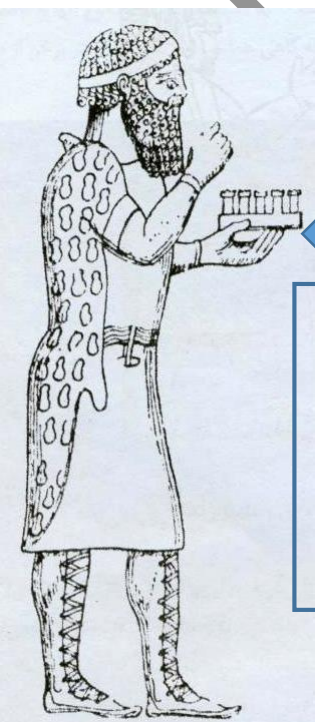

نقش برجسته آشوری- قرن هشتم- مرد مادی- رئیس پوست یوزپلنگ و سربازان پوست گوسفند

مرد عیلامی با پوششی از پوست حیوان (به صورت قبا برش خورده است و مرد دو دستش را از آن بیرون آورده است)- نقش برجسته

پادشاه مادی با پوست یوز پلنگ
نقش شده است

در این دوره برای لباس زنان از برگ ها برای تزئین استفاده می کردند.
جام سیمین مرودشت- ملکه
عیلامی را در لباسی کاملا از برگ نشان می دهد.

تزئینات (قلابدوزی)

مهمترین سند برای قلابدوزی تزئینات لباس زن ایلامی در حاشیه می باشد.

کتان

اولین و قدیمی ترین پارچه کتانی از این دوره بدست آمده اما سند دیگری از این دوره برای مصرف کتان در دست نیست. احتمال می دهند که این پارچه ای نفیس بوده است که به عیلامی ها اهدا شده بوده و به دلیل نفاست در پوشش کفن به کار رفته است.

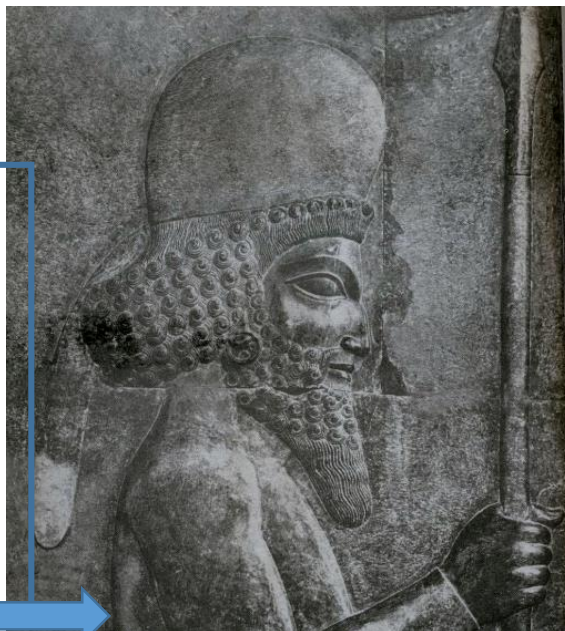
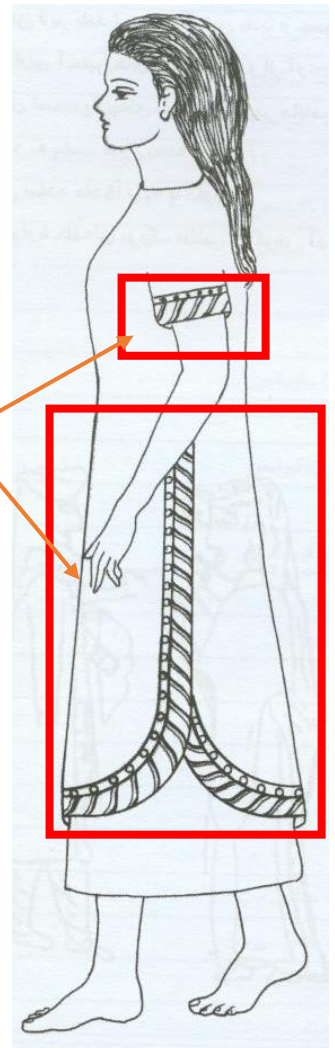
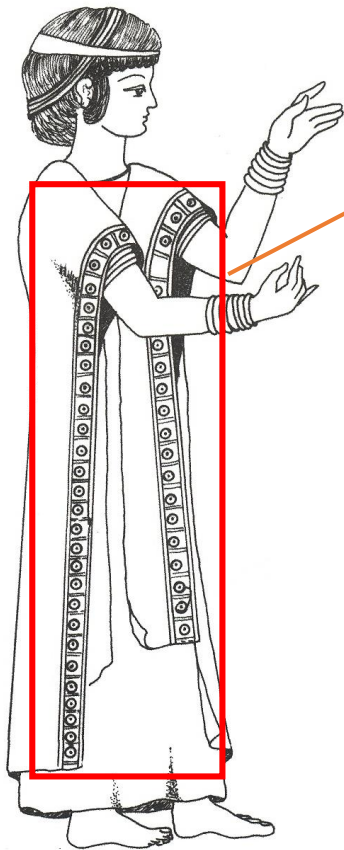
بنابراین این احتمال که مابین بین النهرین و نواحی شرق ایران ارتباط و داد و ستد پارچه و منسوجات وجود داشته و عیلامی ها واسطه این تجارت بوده اند وجود دارد + احتمالاً از بین النهرین و از طریق عیلامی ها کتان به هندوستان صادر می شده است.

در اواخر دوره عیلامی پارچه های زیادی با دوخت های تزئینی زیاد مشاهده می شود + آنها در اواخر این دوره به دوخت ها پیشرفته دست می یابند.

ماد ها اصالتاً بیابانگرد بودند بنابراین استفاده از پوست و پشم (بصورت نمد) در بین آنها بسیار رایج و فراگیر بوده است. پس از این که به شهر نشینی روی آوردند این اصالت ها نیز با خود حفظ کردند.

زن مادی در گنجینه جیحون + تزئینات طولی و بلند روی لباس رو حاکی از قلابدوزی گسترده در بین مادی های شهرنشین شده می باشد + ظرافت های بکار رفته نشان پیشرفت در قلابدوزی و انجام تزئینات است.

نمونه هایی دیگر از قلاب دوزی های طولی در حاشیه و روی لباس در زنان مادی

یکی دیگر از منسوجات پر کاربرد بین ماد ها نمد می باشد. + نمد های استفاده شده بین آنها عمدتاً به صورت نمد ها خشک و صلب می باشد و نمونه نمد های نرم کمتر مشاهده می شود + بیشترین کاربرد نمد های صلب برای آنها در کلاه های رسمی تیارا می باشد + اما نمد های نرم بعضاً در دیگر سر پوش آنها یعنی باشلق بکار می رفته است.

پارچه بافی در هخامنشیان

دوران نساجی هخامنشی را می توان به دو دوره تقسیم نمود

الف- از کوروش تا داریوش

ب- از داریوش تا انتهای هخامنشیان

مرکزیت بررسی پارچه بافی هخامنشیان نیز نقش برجسته های تخت جمشید است + تخت جمشید مانند یک آلبوم نساجی و مد اطلاعات لازم را به ما می دهد.

جنس پارچه های دوره هخامنشیان

الف- پشم   ب- پنبه   ج- کتان   د- ابریشم

ابریشم در لباس درباریان مصرف زیادی داشت اما عمدتاً بصورت وارداتی از چین می بود.

به نظر می رسد در این دوره ایرانیان به ندرت به فناوری تولید ابریشم رسیده و ابریشم چندان در داخل ایران قابل تولید نبوده است.

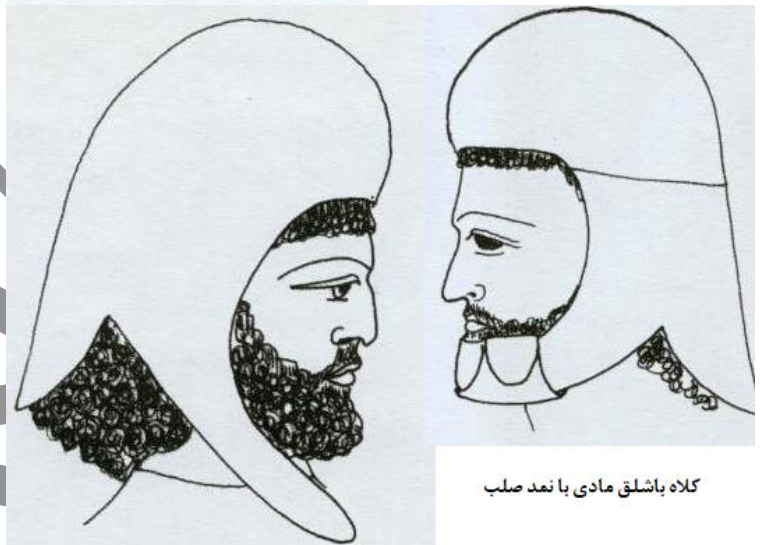
احتمالاً ابریشم وارداتی ایران به دو نوع بوده است:

الف- ابریشم ختن و سغدی ها (بیشترین مصرف)

ج- ابریشم چین (کمترین مصرف)

کلاه های باشلق مادی با نمد نرم

کلاه باشلق مادی با نمد صلب

روایت شاهزاده ختنی و داستان ابریشم نیز احتمالاً متعلق به این دوران است

با این حال بیشترین الیاف تولیدی و مصرفی در بین طبقات مختلف الیاف پشم بود.

در دوره دوم نساجی هخامنشی ها، پنبه بصورت گسترده وارد صنعت نساجی ایران می شود و سبب تحول و تنوع در تولیدات می گردد. + پنبه به دلیل سبک و ارزان تر بودن نسبت به ابریشم توجه زیادی را به خود جلب می کند و در نتیجه گسترش می یابد.

استفاده از کتان و ابریشم که می بایست در مکان های مرطوب و با خصوصیات اقلیمی خاص تولید گردند اصولاً در ایران فراگیر نمی شوند.

تولید نخ های فلزی در دوره هخامنشیان

برای اولین بار نخ های فلزی در این دوره توسط هخامنشیان تولید و در منسوجاتشان به کار می رود. + بر روی نخ و پارچه های ابریشمی وارداتی بوده + و این در دوره دوم نساجی هخامنشی روی می دهد + انجام این کار سبب افزایش ارزش افزوده ابریشم وارداتی شده و در نتیجه ایران ابریشم چینی را به پارچه هایی نفیس تر تبدیل و به ملل غربی تر می فروخت = این مسئله با واکنش چینی ها روبرو شد و ابریشم مرغوب وارداتی از چین به ایران با کمبود متوجه شد.

ب- نخ گلابتون (هنر خاصه اصفهان صفوی)

الف- نخ نقده

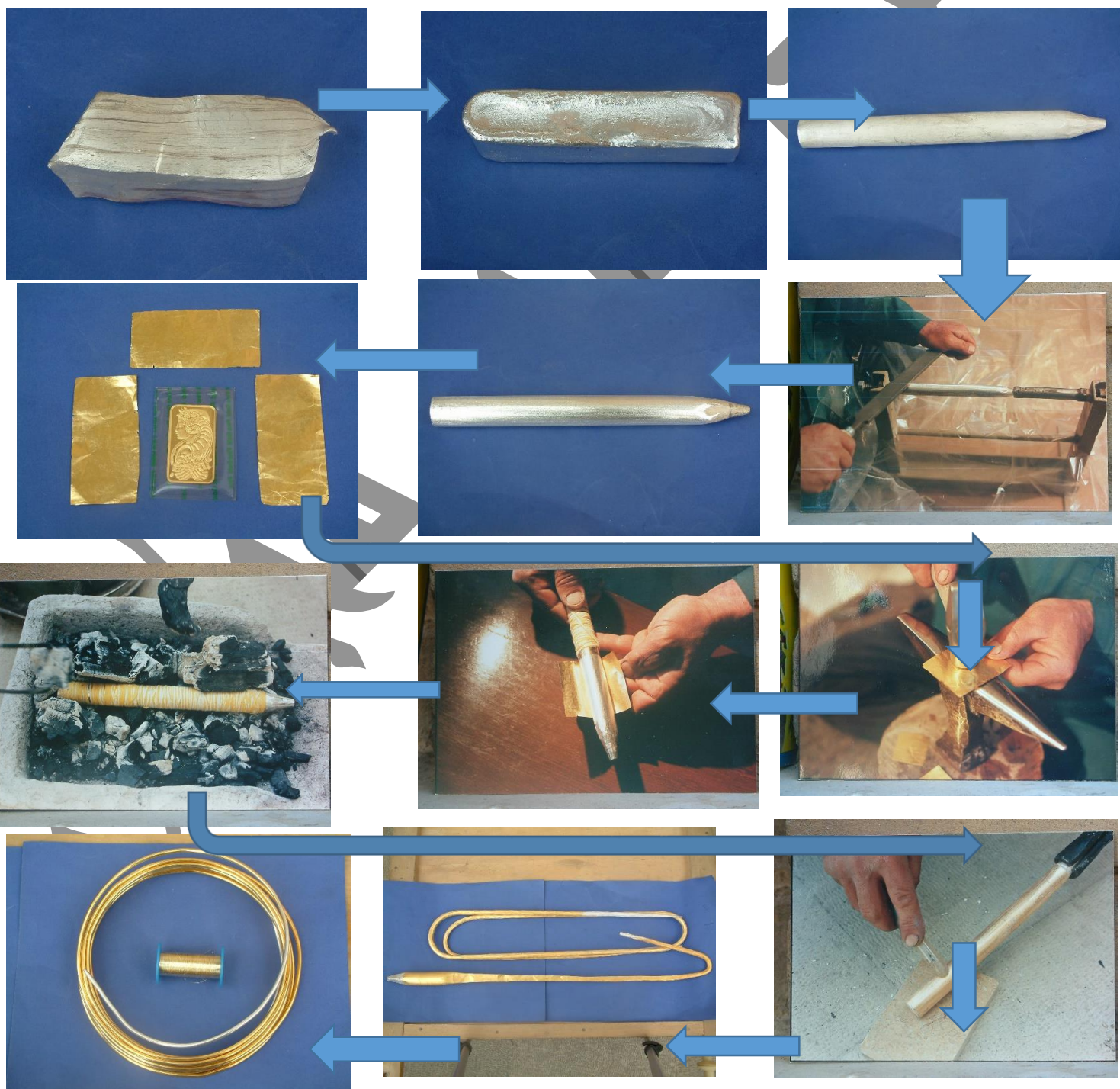
دو نوع نخ فلزی معروف داریم

مراحل تولید گلابتون و نقره : ۱- نقره با عیار ۹۰ به بال شکل داده شده و به فرم یک مفتول ضخیم در می آید. ۲- این مفتول ضخیم را صیقل می دهند. ۳- ورقه های طلا با عیار ۲۲ را چکش خواری کرده تا کاملا نرم شوند. ۴- ورقه های طلا را با نخ های کابلی (نخ تار قالی) دور مفتول می پیچند. اگر بین این ورقه های طلا فاصله خالی وجود داشته باشد آن را خندان پیچی می گویند. ۵- مفتول نقره ای طلا پیچ شده را حرارت می دهند تا ورقه های طلا روی مفتول نقره مستحکم شود. ۶- با سنگ یشم بار طلا را روی نقره خنثی می کنند تا خوردگی طلا و نقره نسبت به هم برداشته شود. ۷- مفتول ثابت را حدیده کشی می کنند.

به مفتول رشته شده اصطلاحا نقره می گویند. اگر آن را با ابریشم بتابانند به آن گلابتون می گویند.

گلابتون عثمانی با ایرانی: گلابتون عثمانی از مس یا ترکیب نقره و مس (مس ۶۰٪ باید باشد) به جای نقره خالص استفاده می کنند.

گلابتون سازی: هنر خاصه اصفهان + شاه عباس و زری بافی + نسبت یزد، کاشان و اصفهان

دو نما از دستگاه حديد كشي

روايت هاي مرتبط با استفاده از نخ هاي فلزي در منسوجات عهد هخامنشي

الف- براساس نوشته هاي هردوت، اسكندر با آن همه تعصب يوناني، از زمان ورود به ايران شروع به استفاده از البسه زري تا هنگام مرگ نمود.

ب- هرودوت از زري دوزي و دوخت و تزئين پارچه هاي ابريشمي با نخ هاي گلابتون و نقره ياد مي كند.

ج- براساس تحقيقات انجام شده به نظر مي رسد در كنديس گارد جاويدان نيز از زري دوزي استفاده مي شده است.

د- در تورات باب استر ، آيه ششم در مورد كاخ هاي هخامنشي آمده است:

"پرده ها از كتان سفيد و لاجوردی با ريسمان هاي سفيد و ارغواني سيمين (نقره) بر ستون هاي مرمر سفيد و آويخته شده و تخت هاي طلا و نقره بر سنگ فرش هايي از مرمر سفيد و سياه بود."

ه- گزنفون اسپارتي در سيروپديا مي آورد:

كه پارچه هاي پارسي به قدری زيبا هستند كه من در كرمان مقداري پارچه گلدار خريدم و به يونان آوردم و آن ها را به شاهزاده خانم هاي يوناني به قيمتي گزاف فروختم كه آنها در اتاق هاي خود نصب كردند.

(ديد مستظرفه + نگاه صناعي)

مکان های بافت احتمالی در عهد هخامنشیان

مهمترین مراکز بافت هخامنشی را می توان چهار شهر زیر نام برد

الف- بلخ   ب- هگمتانه (همدان)   ج- شوشتر   د- سیلسی (کرمان)

کرمان مرکز بافته های ابریشمی یا نخ های فلزی بوده است. به نظر می رسد این پارچه ها همان شال ترمه های باستانی کرمان باشند.